

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Norsk kulturfond
Årsrapport 2020

Utgitt av Kulturrådet

Postboks 4808 Nydalen
0422 Oslo

Tlf: +47 21 04 58 00
post@kulturradet.no
www.kulturradet.no

Innhold

Norsk kulturfond 2020	04
Nøkkeltall	04
Rådsleders beretning	05
Akutte tiltak og langsiktige grep	05
Råd og utvalg	07
Aktiviteter og resultater	09
Årsoppsummering	09
Satsingsområder	09
Koronaens effekt	10
Året i tall	11
Fondets utvikling	11
Fondets ramme og fordeling på fagområder	12
Fordeling per fagområde og tilskuddsordninger	13
Innkjøpsordningene for litteratur	14
Geografisk fordeling 2020	15
Geografisk fordeling gjennomsnitt 2016-2020	15
Fondets fagområder og virkemidler	17
Visuell kunst	17
Litteratur	19
Scenekunst	20
Musikk	22
Kulturvern	24
Tverrgående og tverrfaglige tilskuddsordninger	25
Driftstøtte	26
Tidsskrift og kritikk	27
Forskning og utredning	28
Ekstraordinær koronautlysning	29
Høringssaker, innspill og rollen som rådgivende organ	30
Kulturrådets ærespris	30
Årskonferansen 2020 - Sensur og selvsensur	31
Fremtidsutsikter	33

Norsk kulturfond 2020

Norsk kulturfond skal stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk, bevare, dokumentere og formidle kulturarv og gjøre kunst og kultur av høy kvalitet tilgjengelig over hele landet. Kulturfondet forvaltes av et råd på ti personer, oppnevnt av Kongen i statsråd, etter tilrådning fra Kulturdepartementet. Rådet er også rådgivende organ for staten i kulturspørsmål.

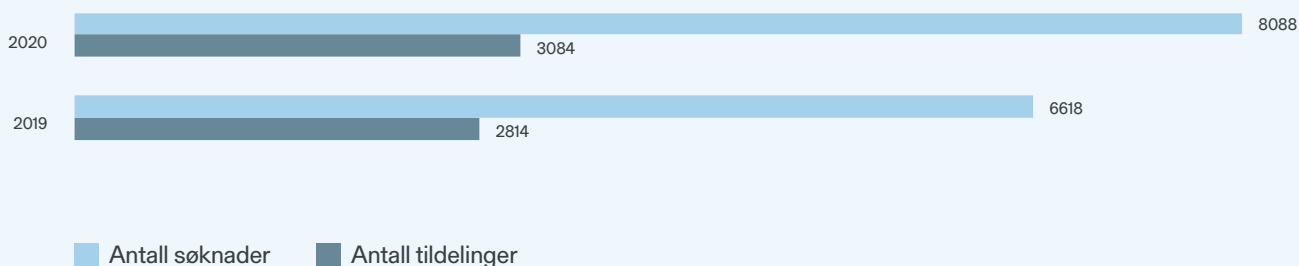
Nøkkeltall

▾ Nøkkeltall 2020

Ar	2019	2020
Avsetning i kr	861 568 692	1 007 560 000
Kulturfondets andel av samlet kulturbudsjett	5,8 %	7,70 %
Antall søknader *	6 618	8 088
Antall tildelinger *	2 814	3 084
Tilskuddsordninger (faste og forsøk)	29	30
Fag- og vurderingsutvalg	22	23
Fagutvalgsmedlemmer samlet	127	120

* Ekskludert innkjøpsordningene for litteratur.

Antall søknader og tildelinger *

* Ekskludert innkjøpsordningene for litteratur.

Rådsleders beretning

Akutte tiltak og langsiktige grep

Da koronaen traff Norge så vi hvor utsatt det frie kunstfeltet er. For Norsk kulturfond har det vært viktig å finne balansen mellom de akutte tiltakene som hjelper kultursektoren gjennom denne krisen, og de langsiktige grepene som sikrer et fortsatt levende kunst- og kulturliv over hele landet etter pandemien.

For Norsk kulturfond har 2020 vært et år preget av både krise og langsiktighet. Da koronapandemien stengte ned norsk kultursektor, omdisponerte vi 30 millioner kroner til en egen korona-utlysning, og gjorde det samtidig klart at ingen ville bli nødt til å betale tilbake de tilskuddene de hadde fått for prosjekter som ikke lenger lot seg gjennomføre.

Til korona-utlysningen kom det på kort tid inn 1400 søknader på til sammen 260 millioner kroner. Det ga et tydelig bilde både av den imponerende kreativiteten som preget kultursektoren også i denne perioden, men viste også hvor akutt behovet for midler til det frie kunstfeltet var. Det sterke presset på fondets mange ordninger og tilbakemeldingene fra mottakere av tilskudd, viser nødvendigheten av fondets bidrag.

Derfor er jeg glad for at regjeringen har anerkjent betydningen av Kulturfondet også i en krisesituasjon. Regjeringens koronamidler til kultursektoren innebar også to ekstrabevilninger til Norsk kulturfond, nettopp fordi Kulturfondet allerede har virkemidler og infrastruktur til å øke aktiviteten i det frie kunstfeltet i Norge. Gjennom Norsk kulturfond ble det i 2020 fordelt nærmere én milliard kroner til forfattere,

» Rådsleder Lars Petter Hagen. Foto: Victoria Stevens

musikere, scenekunstnere, billedkunstnere og mange andre aktører i kultursektoren. Krisen er på ingen måte over, og Norsk kulturfond kommer til å bli minst like viktig også i tiden fremover.

Spiller avgjørende rolle

Å være rådsleder for Norsk kulturråd er et ærefullt oppdrag, og for meg ble det første året i dette vervet naturlig nok spesielt. Som utøvende kunstner gjennom en årrekke vet jeg godt hvilken avgjørende rolle Kulturrådet spiller for fremveksten av det kunstneriske mangfoldet og den høye kvaliteten vi ser i norsk kulturliv i dag.

I en offentlighet som kan oppleves som fragmentert og individualisert kan kunst skape fellesskap og nye måter å tenke på. Norsk kulturfond dekker hele bredden av det frie kunstfeltet, og rådets ansvar er å legge til rette for det uforutsette, grensesprengende og risikofylte som foregår i kunst og kulturfeltet. Det betyr blant annet å utfordre de grensene dagens tiltak og virkemidler skaper og samtidig gi forutsigbarhet og stimulere til innovasjon og langsiktig utvikling gjennom fordypning og eksperimenter over tid.

Derfor er det også et stort engasjement både i rådet og i fagutvalgene for å utvikle våre egne ordninger. I 2020 har rådet startet en løpende diskusjon rundt dette viktige temaet. Vi ønsker å bidra til strukturell endring og et mer mangfoldig kunst- og kulturliv. Det krever en langsiktig og strategisk innsats.

2020 var også året da det ble satt søkelys på ubehaget ved å ytre seg som fri og uavhengig kunstner i Norge, gjennom rettssaken mot Laila Bertheussen. Forestillingen «Ways of Seeing» har satt spor etter seg i norsk offentlighet på en måte de færreste ville spådd på forhånd.

Den kunstneriske ytringsfriheten skulle vært tema på Kulturrådets årskonferanse høsten 2020, som dessverre ble avlyst på grunn av koronarestriksjonene. Vilklårene for frie kunstneriske ytringer har likevel preget rådets diskusjoner og vurderinger gjennom dette året, og kommer til å fortsette å gjøre det i årene fremover.

De offentlige kulturpolitiske diskusjonene har vært mange og høylytte gjennom hele året, og Kulturrådets rolle og organisering har ofte stått i sentrum av debattene. Verden oppleves som uforutsigbar, og internasjonale politiske strømninger viser at vi står foran store utfordringer i samfunnet. Mye føles usikkert og ustabil og pandemien har forsterket denne følelsen. I en slik situasjon blir kunst og kulturfaglig arbeid på armlengdes avstand fra politikerne viktigere enn noensinne.

Lars Petter Hagen
rådsleder

Råd og utvalg

Rådets ti medlemmer er oppnevnt av Kongen i statsråd etter tilrådning fra Kulturdepartementet. Fondets tilskudd skal fordeles på armlengdes avstand fra politiske myndigheter. For å motvirke at bestemte kunst- og kulturfaglige syn får feste seg, skiftes råds- og fagutvalgsmedlemmer ut jevnlig.

Halvparten av det sittende rådet ble oppnevnt fra 1. januar 2020, inkludert rådsleder Lars Petter Hagen. Rådet har i 2020 oppnevnt medlemmer til tretten fagutvalg, ni vurderingsutvalg og ett tverrfaglig sammensatt utvalg for utlysningen av ekstraordinære midler grunnet koronakrisen. Utvalgenes 120 medlemmer er oppnevnt av rådet på bakgrunn av kunst- og kulturfaglig kompetanse, men i utvalgenes sammensetning er det også tatt hensyn til kjønn, alder, geografisk spredning, erfaringsbakgrunn, samt bredde i sjangre, funksjoner og kulturelle bakgrunner.

Rådets medlemmer - oppnevnt fra 1. januar 2020:

Leder:

Lars Petter Hagen, Oslo (f. 1975). Ledet faglig utvalg for ekstraordinær koronautlysning.

Hagen er komponist utdannet ved Norges Musikkhøgskole, og prosjektleder for Oslo-Filharmoniens 100-årsjubileum.

Nestleder:

Maria Utsi, Tromsø (f. 1981). Leder faglig utvalg for tverrgående ordninger. Selvstendig næringsdrivende, Styreleder i Norsk publikumsutvikling og Beivvas samiske nasjonalteater, tidligere direktør for Festspillene i Nord-Norge.

Øvrige rådsmedlemmer:

Rebecka Sofia Ahvenniemi, Bergen (f. 1982), Leder musikkutvalget for musiker- og ensemblestøtte. Ahvenniemi er komponist og filosof.

Peder Horgen, Arendal (f. 1976), Leder faglig utvalg for dans. Horgen er daglig leder for Scenekunst Sør i Agder og styreleder for Danse- og Teatersentrum.

Camara Lundestad Joof, Oslo (f.1988). Leder faglig utvalg for scenekunst. Dokumentarisk scenekunstner, husdramatiker på Nationalteatret, skribent og forfatter.

Luba Kuzovnikova, Kirkenes (f. 1976). Leder arrangørutvalget for visuell kunst. Kunstnerisk leder i kurator- og produsentkollektivet Pikene på Broen til august 2020. Prosjektleder for den nordiske paviljongen under Venezia-biennalen 2022 og produsent og styremedlem i Traavik.info.

Anne Oterholm, Oslo (f. 1964). Leder faglig utvalg for litteratur. Skjønnlitterær forfatter og leder for forfatterstudiet ved UiT, Norges arktiske universitet.

Jan Ole Otnæs, Oslo (f. 1951). Leder musikkutvalget for arrangør- og festivalstøtte. Daglig leder Nasjonal Jazzscene.

Sigurd Sverdrup Sandmo, Oslo/Bergen (f. 1971). Leder faglig utvalg for kulturvern. Sjef for De kongelige samlinger.

Jorunn Veiteberg, Bergen/København (f. 1955). Leder forsknings- og utviklingsutvalget. Skribent og kurator.

Varamedlemmer

Sven Åge Birkeland, Bergen (f. 1960). Leder BIT Teatergarasjen, dansebiennalen Oktoberdans og teaterbiennalen Meteor.

Rami Maktabi, Fredrikstad (f. 1968). Ansatt i Østfold Kulturutvikling, som produsent for visuell kunst og film i Den kulturelle skolesekken.

Bjørn Hatterud, Oslo (f. 1977). Forfatter, musiker, kritiker, kurator og kulturskribent blant annet i bladet Billedkunst.

Helena Holmberg, Stockholm (f. 1959). Direktør for Maraboutparken kunsthall i Stockholm og vara i styret for Office for Contemporary Art Norway (OCA).

Maja Solveig Kjelstrup Ratkje, Oppedgård (f. 1973). Komponist og musiker innen flere sjangere.

↘ Fra venstre: Anne Oterholm, Luba Kuzovnikova, Jan Ole Otnæs, Camara Lundestad Joof, Lars Petter Hagen, Jorunn Veiteberg, Maria Utsi, Sigurd Sandmo, Peder Horgen, ikke avbildet: Rebecka Ahvenniemi. Foto: Marta Anna Løvberg

Sekretariatsoppgaver

Kulturrådets fagadministrasjon er sekretariat for rådet. Sekretariatsoppgavene handler om å utarbeide et godt kunnskaps- og saksgrunnlag for de beslutninger som fattes i råd og fagutvalg og å følge opp de vedtak som besluttes av rådskollegiet.

Aktiviteter og resultater

Norsk kulturfond bidrar til at det skapes kunst og kultur innenfor et bredt spekter av sjangre og uttrykksformer i hele landet. Kulturfondet retter seg i hovedsak mot den frie eller prosjektbaserte delen av kunst- og kulturlivet. Tilskudd fordeles på grunnlag av kunst- og kulturfaglige vurderinger innenfor og på tvers av områdene visuell kunst, musikk, scenekunst, litteratur og kulturvern. Fondet ivaretar etablerte ordninger og utvikler nye basert på behov i det frie feltet, samt bidrar til ny kunnskap om samtidens kunst og kultur.

Rådet tildeler både ettårige- og flerårige samt noen mer varige tilskudd til kunstnere og virksomheter fra Kulturfondet. Råd og fagutvalg har et helhetlig blikk på kunst- og kulturfeltet på tvers av fagområder og tilskuddsordninger. Det gir et godt grunnlag til løpende å foreta justeringer av eksisterende ordninger og vurdere behovet for nye satsninger i fondet. Slik sørger rådet for en dynamisk forvaltning av fondsmidlene.

Årsoppsummering

Rammen for Norsk kulturfond i 2020 har vært 1 007,56 millioner kroner. Fondet økte med dette med 26,48 millioner kroner sammenlignet med 2019, noe som er i tråd med lønnsveksten. Rådet benyttet økningen til å styrke samtlige fagområder i fondet med 2,4%. I tillegg ble tilskuddordningen for tidsskrift og kritikk styrket med 5 millioner kroner.

Satsingsområder

Rådet har i 2020 bevilget tilskudd gjennom over 30 tilskuddsordninger fordelt på fagområdene musikk, litteratur, scenekunst, visuell kunst, kulturvern og allmenne kulturformål (som igjen omfatter tverrgående og tverrfaglige satsinger og forskning og utvikling). I rådets strategi fra 2019 er det pekt ut 4 satsingsområder for perioden:

- Kunst- og kulturkritikk og kunst som ytring
- Nye stemmer, kulturuttrykk og estetiske praksiser
- Barn og unge
- Kunnskap og utvikling

Satsingsområdene utgjør en viktig bakgrunn for rådets prioriteringer og for de ulike fagområdenes tildelinger gjennom tilskuddsordningene. Satsingsområdene er også styrende for prioriteringene i rådets budsjettsøknad. Nytt for 2020 er at tidsskrift og kritikk er etablert som eget fagområde og egen tilskuddsordning. Etableringen er ledd i rådets satsing på kunst- og kulturkritikk og kunst som ytring. Rådet har i 2020 også videreført arbeidet med å se på Kulturfondets ordninger i et miljø- og bærekraftperspektiv.

Når det gjelder satsingen på kunst- og kultur for barn og unge har rådet i 2020 lyst ut øremerkede midler fra flere fagområder. Særlig verdt å nevne er forsøksordningen Uhørt! på musikkområdet, der rådet har bevilget 3,1 millioner kroner til prosjekter som bidrar til å skape ny musikk, nye formidlingsgrep og ny kunstnerisk utforming for målgruppen. Når man ser alle fagområder under ett, har det vært en klar økning i tildelinger til barne- og ungdomsprojekter i seinere år.

Koronaens effekt

Koronakrisen har hatt stor påvirkning på rådets forvaltning av Kulturfondet i 2020. I slutten av mars besluttet rådet å omdisponere 30 millioner kroner til en ekstraordinær utlysning som rettet seg bredt mot kunstnere, arrangører og andre aktører i kunst- og kulturfeltet rammet av krisen. Det kom inn 1 387 søknader, og det ble gitt tilskudd til 294 prosjekter. Høsten 2020 vedtok Stortinget å styrke Kulturfondets tilskudds- og innkjøpsordninger med 90 millioner kroner. Midlene ble kanalisert gjennom fondets etablerte ordninger, og rettet seg særlig mot skapende og utøvende kunstnere innen musikk, scenekunst, litteratur og tidsskrift og kritikk. I søknadsbehandlingen for fondets faste ordninger har rådet hatt som rettesnor å vise stor raushet når det gjelder å godkjenne avlysninger, utsettelse og endringer av prosjekter grunnet smittevernpåbud.

Totalt kom det inn 8088 søknader til Kulturfondet, en økning på 1375 søknader, rett over 20 prosent fra 2019. Økningen må knyttes til koronasituasjonen som skapte et særlig press på fondet, kombinert med ekstraordinær utlysning av fondsmidler og styrkingen av fondet med regjeringens stimuleringsmidler. Samlet har rådet i 2020 bevilget tilskudd til 3084 prosjekter og virksomheter fra Kulturfondet. Tilskuddene har bidratt til at ny produksjon og et mangfold av uttrykk er skapt på samtlige av fondets fagområder, og at kunst og kultur har nådd ut til en større offentlighet gjennom bred geografisk distribusjon og formidling.

» Kunsthall Trondheim: Oi! er et normkritisk prosjekt av og med ei gruppe unge minoritetspersoner, ledet og initiert av kunstner Emma Wolokau-Wanambwa. Kunsthall Trondheim har invitert gruppa til å utvikle og gjennomføre en rekke utadrettede arrangementer og medvirkende prosjekter ved kunsthallen, og gjennom dette bidra til å styrke kunsthallens kompetanse når det kommer til programmerings- og utviklingsarbeid for unge med minoritetsbakgrunn. Prosjektet har fått tilskudd fra gjesteoppholdsordningen. Foto: Daniel Vincent Hansen

Året i tall

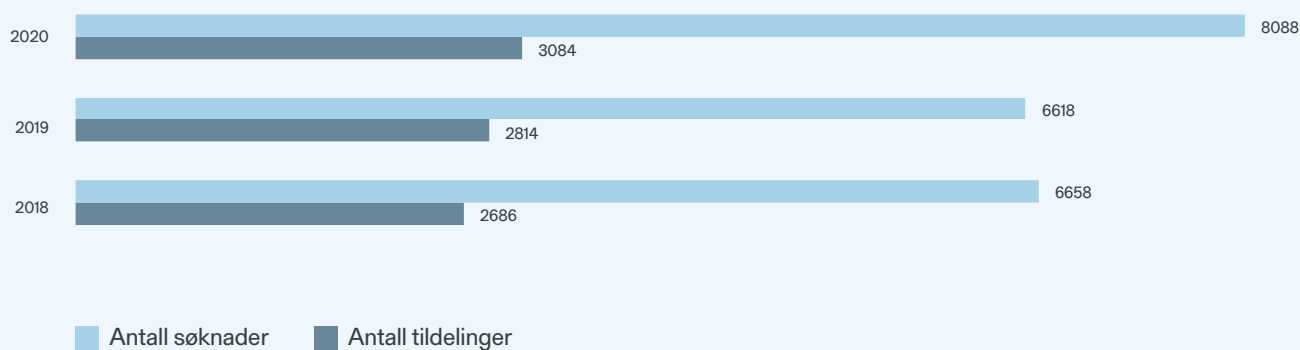
Fondets utvikling

▾ Fondets utvikling *

År	2018	2019	2020
Antall søknader	6 658	6 618	8 088
Antall tildelinger	2 686	2 814	3 084
Tildelingsprosent	40 %	43 %	38 %
Søknadssum i kr	2 289 715 560	2 642 852 756	2 901 273 186
Tildelt sum i kr	753 923 348	861 568 692	794 885 400
Tildeling av søknadssum (i prosent)	33 %	33 %	27 %

* Ekskludert innkjøpsordningene for litteratur.

Antall søknader og tildelinger *

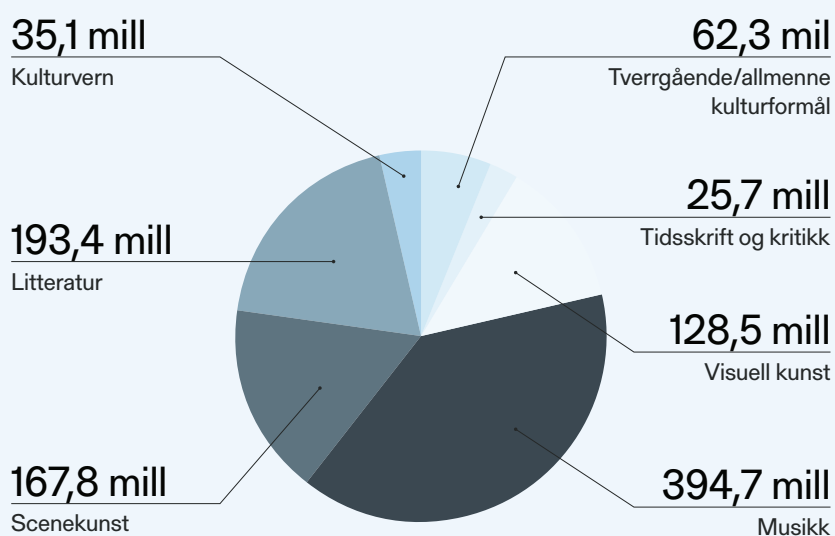
* Tallene for 2018 og 2019 avviker noe fra tall som er rapportert i tidligere årsrapporter. Dette skyldes en ny metode for datauttak i våre systemer fra og med 2020.

Fondets ramme og fordeling på fagområder

▾ Fondets ramme og fordeling på fagområder

Fagområde	Avsetning 2019 i 1000 kr	Avsetning 2020 i 1000 kr	Plantall 2021 i 1000 kr
Tverrgående/allmenne kulturformål	64 544	62 346	62 907
Tidsskrift og kritikk	-	25 721	27 311
Visuell kunst	127 739	128 552	75 757
Musikk	387 640	394 668	351 540
Scenekunst	164 933	167 765	162 717
Litteratur	202 235	193 439	181 974
Kulturvern	35 089	35 069	13 384
Totalt	982 180	1 007 560	875 590

Avsetning 2020 i kr

Fordeling per fagområde og tilskuddsordninger

» Fordeling per fagområde og tilskuddsordninger

Sektor	Ordning	Antall søknader 2020	Antall søknader 2019	Antall tildelinger 2020	Antall tildelinger 2019	Tildelingsprosent pr ordning	Søknadssum	Tildelt sum	Tildeling av søknadssum pr ordning
Allmenne kulturformål	ARENA – tilskuddsordning for bygg og infrastruktur (tidl. rom for kunst)	129	112	56	47	43 %	85 789 321	16 870 000	20 %
	Aspirantordningen	50	45	14	15	28 %	20 000 000	5 600 000	28 %
	Gjesteoppholdsstøtte for arenaer	52	29	30	16	58 %	14 091 722	5 106 500	36 %
	Prosjektstøtte kunst- og kulturkritikk		42		19	45 %	7 225 700	3 000 000	42 %
	Prosjektstøtte Miljø- og klimakrise – kunst og kultur		195		53	27 %	46 444 451	7 000 000	15 %
	Tilskuddsordning for driftsstøtte	64	127	35	90	55 %	105 416 840	67 332 500	64 %
	Tverrfaglige tiltak	106	88	55	44	52 %	53 188 470	13 639 000	26 %
Koronatiltak	Ekstraordinær utlysning i forbindelse med koronakrisen	1387	-	294	-	21 %	266 476 870	30 000 000	11 %
Kulturvern	Faglitteratur kulturvern	46	55	23	35	50 %	5 221 303	1 124 000	22 %
	Prosjektstøtte kulturvern	198	210	81	89	41 %	44 958 558	12 359 000	27 %
Litteratur	Litteraturformidling	154	155	89	89	58 %	41 888 261	13 642 000	33 %
	Litteraturproduksjon	157	142	103	99	66 %	15 649 800	6 610 000	42 %
	Litteraturprosjekter	31	19	15	11	48 %	13 362 059	3 380 900	25 %
	Litteratur-skaping med barn og unge	-	13	-	9				
	Tidsskrift og kritikk	103	112	66	68	64 %	57 468 356	18 728 800	33 %
Musikk	Andre musikktiltak – prosjektstøtte	152	180	50	47	33 %	32 800 521	10 161 000	31 %
	Arrangørstøtte musikk	522	613	320	339	61 %	142 798 458	44 236 500	31 %
	Bestillingsverk og musikkproduksjon	601	480	207	191	34 %	84 049 377	26 319 000	31 %
	Fonograminnspillinger	174	181	49	60	28 %	16 727 815	3 790 000	23 %
	Musikere og musikkensembler	667	688	303	296	45 %	184 047 269	92 887 000	50 %
	Musikkfestivaler	206	165	155	107	75 %	534 890 306	160 952 000	30 %
	Publiseringssøtte for musikk-innspillinger	689	563	277	261	40 %	62 010 000	24 930 000	40 %
	UHØRT! Ekstraordinær satsing på musikkproduksjon og -formidling til barn og ungdom	82	-	14	-	17 %	21 631 180	3 865 000	18 %
Scenekunst	Arrangørstøtte scenekunst	25	22	15	9	60 %	66 989 291	24 910 000	37 %
	Formidling/gjestespill	142	175	62	81	44 %	13 529 378	5 657 500	42 %
	Forprosjektordningen – scenekunst	466	429	114	85	24 %	42 030 259	10 186 200	24 %
	Fri scenekunst – dans	210	177	58	53	28 %	141 188 919	32 297 500	23 %
	Fri scenekunst – kunstnerskap	35	37	5	5	14 %	432 165 168	69 900 000	16 %
	Fri scenekunst – teater	276	243	84	85	30 %	144 170 618	37 500 000	26 %
	Regionale kompetansesentra for dans	2	5	1	4	50 %	2 245 000	200 000	9 %
	Scenekunstfaglige tiltak og publikasjoner	59	83	26	43	44 %	12 865 580	2 536 000	20 %
Visuell kunst	Arrangørstøtte visuell kunst	46	66	17	32	37 %	59 989 632	11 720 000	20 %
	Kunstfaglige publikasjoner og manus-utvikling	187	157	72	57	39 %	26 126 991	3 795 000	15 %
	Kunstnerassistentordningen	40	59	13	14	33 %	14 700 000	3 900 000	27 %
	Prosjektstøtte for kunstnere i etablering	190	169	85	69	45 %	10 038 065	2 500 000	25 %
	Prosjektstøtte visuell kunst	820	763	292	278	36 %	128 892 204	27 740 000	22 %
	Utstyrssøtte fellesverksteder	20	19	4	14	20 %	3 875 595	510 000	13 %
Totalt		8088	6618	3084	2814	38 %	2 901 273 695	794 885 600	27 %

Innkjøpsordningene for litteratur

▷ Innkjøpsordningene for litteratur *

Ordning	Antall påmeldte titler	Antall behandlede titler	Antall innkjøpte titler	Prosentandel innkjøpte titler (av behandlede)	Antall e-bøker innkjøpt (parallellutgaver)	Prosentandel e-bøker (parallellutgaver av innkjøpte)
Oversatt litteratur	234	107	62	58 %	54	87 %
Ny norsk sakprosa barn og unge	56	52	28	54 %	15	54 %
Ny norsk skjønnlitteratur barn og unge	138	128	98	77 %	66	67 %
Ny norsk skjønnlitteratur voksne	391	297	220	74 %	208	95 %
Ny norsk sakprosa voksne	382	328	107	33 %	95	89 %
Nye norske tegneserier	40	37	23	62 %	0	0 %
Totalt	1 241	949	538	57 %	438	81 %

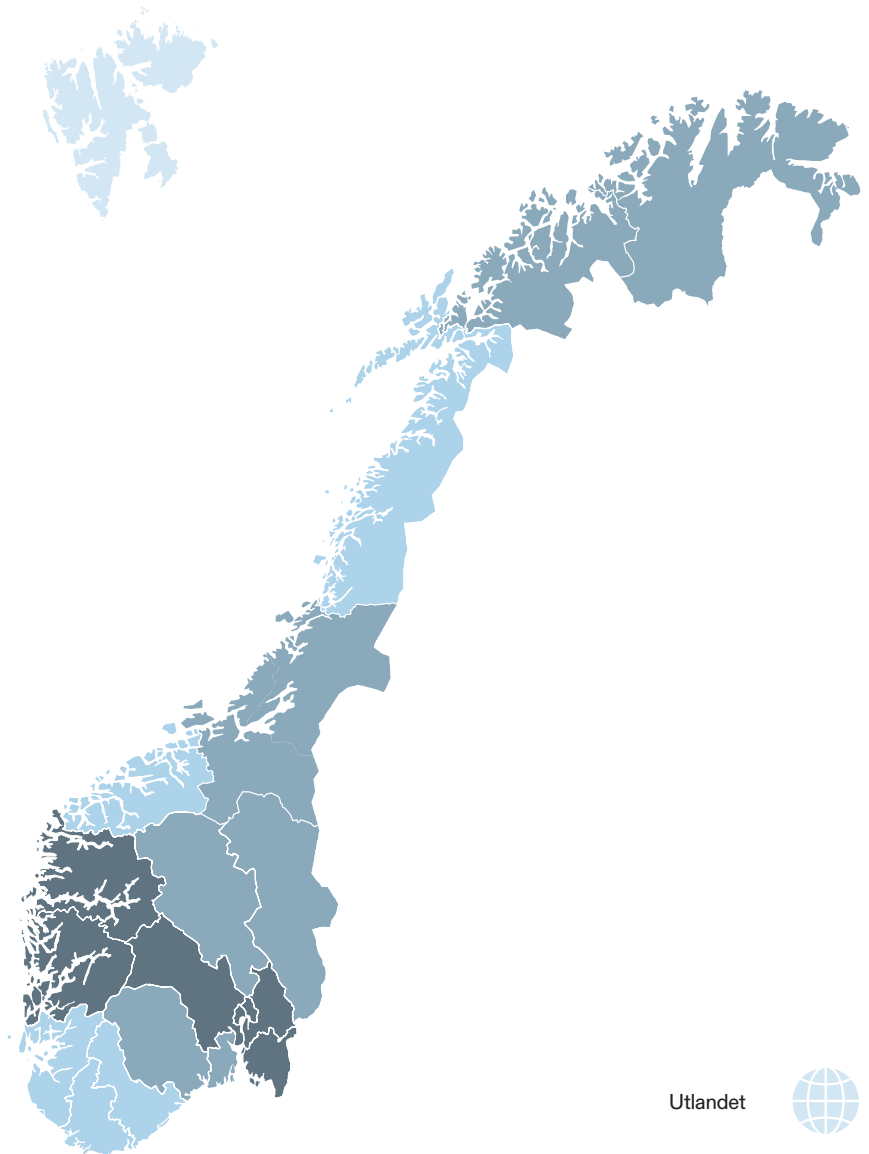
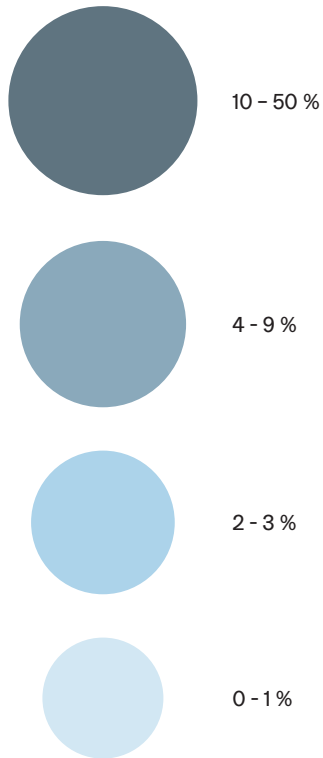
* Innkjøpte titler per 01.03.2021

▷ Mysen skolebibliotek er et av bibliotekene som er med i Kulturrådets forsøksordning med innkjøp av bøker til skolebibliotekene. Foto: Marta Anna Løvberg.

Geografisk fordeling 2020

Andel nasjonale tildelinger

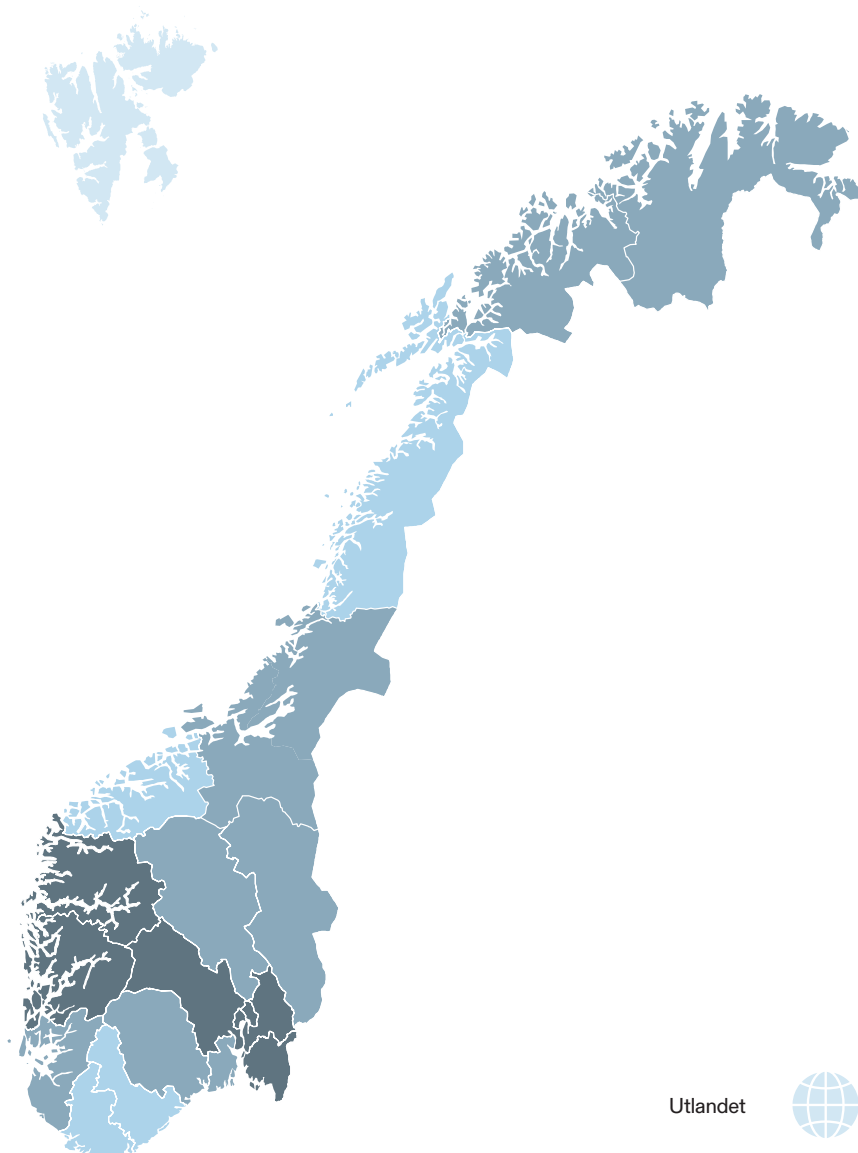
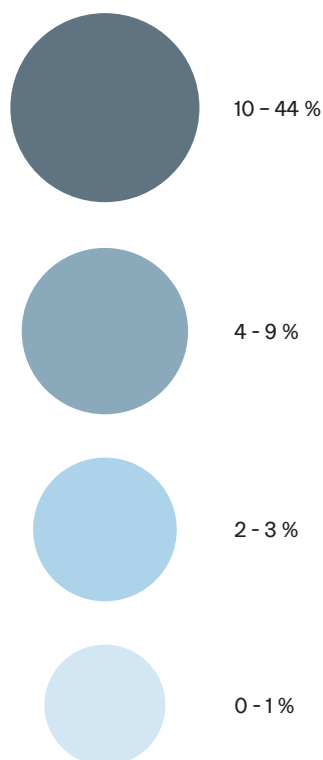

Geografisk fordeling 2020

Fylke	Antall søknader	Antall tildelinger	Tildelingsprosent i fylke	Andel nasjonale tildelinger	Søknadssum	Tildelt sum	Tildeling av søknadssum (i prosent)
Agder	213	72	34 %	2 %	50 045 953	15 221 000	30 %
Innlandet	398	141	35 %	5 %	140 229 954	30 184 000	22 %
Møre og Romsdal	142	70	49 %	2 %	89 821 593	23 004 000	26 %
Nordland	194	91	47 %	3 %	87 606 042	30 215 000	34 %
Oslo	3416	1343	39 %	44 %	1 188 538 244	343 493 200	29 %
Rogaland	298	101	34 %	3 %	121 009 299	29 751 000	25 %
Svalbard	4	3	75 %	0 %	2 355 000	1 080 000	46 %
Troms og Finnmark	341	153	45 %	5 %	157 508 889	48 157 600	31 %
Trøndelag	564	222	39 %	7 %	207 526 274	68 262 500	33 %
Utlandet	113	35	31 %	1 %	18 555 427	3 180 500	17 %
Vestfold og Telemark	394	140	36 %	5 %	140 582 754	40 002 000	28 %
Vestland	1027	406	40 %	13 %	411 196 902	107 899 300	26 %
Viken	984	307	31 %	10 %	286 296 855	54 435 300	19 %
Totalt	8088	3084	38 %	100 %	2 901 273 186	794 885 400	27 %

Geografisk fordeling gjennomsnitt 2016-2020

Andel nasjonale tildelinger

Geografisk fordeling gjennomsnitt 2016-2020

Fylke	Antall søknader	Antall tildelinger	Tildelingsprosent i fylke	Andel nasjonale tildelinger	Søknadssum	Tildelt sum	Tildeling av søknadssum (i prosent)
Agder	197	83	42 %	3 %	50 386 232	19 720 280	39 %
Innlandet	296	113	38 %	4 %	89 829 549	25 135 760	28 %
Møre og Romsdal	110	46	42 %	2 %	61 423 659	15 489 500	25 %
Nordland	173	74	43 %	3 %	62 901 656	26 740 440	43 %
Oslo	2754	1144	42 %	44 %	936 609 668	344 563 731	37 %
Rogaland	260	101	39 %	4 %	93 928 476	31 537 200	34 %
Svalbard	3	2	67 %	0 %	1 913 319	396 000	21 %
Troms og Finnmark	280	124	44 %	5 %	133 148 846	43 366 573	33 %
Trøndelag	458	187	41 %	7 %	159 960 680	62 400 410	39 %
Utlandet	89	30	34 %	1 %	16 141 894	3 546 700	22 %
Vestfold og Telemark	319	113	35 %	4 %	89 681 321	24 993 420	28 %
Vestland	803	321	40 %	12 %	306 134 014	99 645 594	33 %
Viken	748	260	35 %	10 %	196 431 506	44 451 620	23 %

Fondets fagområder og virkemidler

Kulturfondet var i 2020 inndelt i de sju fagområdene musikk, litteratur, scenekunst, visuell kunst, kulturvern, tidsskrift og kritikk og allmenne kulturformål, som igjen omfatter tverrgående og tverrfaglige satsinger og forskning og utvikling. Samlet var det rundt 32 faste ordninger i Norsk kulturfond i 2020 i tillegg til fem innkjøpsordninger for litteratur. Tilskuddsordningene er innrettet slik at de på hvert fagområde sikrer at det bevilges tilskudd til både produksjon, formidling og bevaring av kunst- og kulturuttrykk, og at det finnes en infrastruktur over hele landet som muliggjør at det som produseres når ut til flest mulig.

» “Det Historiske Slaget om Bakgaarden” med Feil teater er en interaktiv forestilling som er spilt i bakgårder og uterom rundt i Oslo. Den har fått tilskudd fra Kulturfondets koronaordning. Forestillingen har også vært på turne med den kulturelle skolesekken i Oslo, hvor den ble kalt “det Historiske Slaget om Skolegaarden”. Foto: Lars Halvor Andreassen / Sentralen.

Visuell kunst

Rådets tilskuddsordninger for det visuelle kunstfeltet har som mål å øke kvaliteten, profesjonaliteten og mangfoldet i kunstproduksjon og -formidling, og å styrke og utvikle visningsstedene slik at kunsten får en tydeligere plass i samfunnet.

Har prioritert prosjekt under pandemien

I 2020 har rådet prioritert utstillinger og andre prosjekter for enkeltkunstnere.

Tildelinger til produksjon er med på å styrke de grunnleggende økonomiske vilkårene for både nyetablerte og erfarne kunstnere.

Koronakrisen rammet enkeltkunstnere og institusjoner i det visuelle kunstfeltet hardt. Mange visningssteder ble midlertidig stengt, og utstillinger utsatt eller avlyst. Pandemien har ført til økt søknadstilfang, særlig fra kunstfaglige publikasjoner, og har også ført til høyere søknadssummer. Vi ser noe nedgang i antall søknader med internasjonalt fokus og søknader for og med barn og unge. Samtidig har vi sett en rask vekst av alternative formidlingskanaler, nye visningsformer og -rom, noe som viser dynamikken, tilpassingsevnen og skapertrangen i det visuelle kunstfeltet.

Profesjonalisering og justeringer på arrangørfeltet

Gjennom å styrke infrastrukturen av visningssteder og produksjonsmiljøer legger rådet til rette for bedre vilkår for å skape og å formidle visuell kunst. Å sikre at de avtalte satsene for utstillingsvederlag og rammene for honorar følges opp har vært en sentral prioritering. Arrangørutvalget har i løpet av året diskutert forholdet mellom ordningene utvalget forvalter, med særlig fokus på fremtidige tilpasninger av arrangørstøtteordningen.

Evaluering og prøveprosjekt

Kunstnerassistentordningen ble i 2017 opprettet med mål om å utvikle unge kunstnerskap, bidra til erfarings- og kompetanseoverføring mellom etablerte og nyutdannede kunstnere og profesjonalisere og øke inntektsmulighetene for begge parter. Det er stor interesse for ordningen og mange kvalifiserte søknader er mottatt. Tildelingene har blant annet gått til kunstnere som arbeider med større kunstprosjekter; som film, installasjonsprosjekter, kunst i offentlig rom, utstillinger internasjonalt, noe som styrker profesjonalitet og produktivitet i samtidskunstfeltet. Det er bestilt en evaluering av ordningen, som vil gjennomføres i 2021.

Som et prøveprosjekt endret Kulturrådet fristene for ordningene under visuell kunst i Kulturfondet fra fire til tre frister i 2020. Formålet har vært å undersøke om prosjektet kunne gi bedre flyt i saksbehandlingen, og dermed fristille tid til kunnskapsproduksjon og hyppigere

» Javier Barrios (kunstner) og Jon Gorospe (assistent), her under arbeid i studio, får tilskudd fra Kulturrådets kunstnerassistentordning. Foto: Marta Anna Løvberg.

tilstedeværelse og dialog med feltet. Men grunnet koronakrisen ble det verken tid eller ressurser nok til å finne ut av om dette hadde noen effekt, og inntil videre vil man gå tilbake til fire frister i året.

Et hjem for Videokunstarkivet

Rådet initierte i 2010 et pilotprosjekt for å etablere et nasjonalt arkiv for bevaring og tilgjengeliggjøring av norsk videokunst. Prosjektet ble gjennomført av Produksjonsnettverk for elektronisk kunst (PNEK) fra 2012-15. Det resulterte i en rapport og et bredt referansearkiv som i dag består av en database med 2 860 videoverk av 636 kunstnere og kunstnergrupper, og nettsiden Videokunstarkivet.org.

Siden 2015 er arkivet videreført med midler fra Kulturfondet i påvente av en varig organisering. I 2020 har Kulturdepartementet besluttet at Videokunstarkivet skal overføres til Nasjonalmuseet, ved seksjon bibliotek og arkiv, fra 1. januar 2021.

Litteratur

Gjennom Kulturfondets innkjøpsordninger for litteratur legger rådet til rette for at det blir utgitt en mangfoldig litteratur av høy kvalitet på begge målformer, og at denne litteraturen blir gjort tilgjengelig for lesere i hele landet gjennom folkebibliotekene.

Nytt på litteraturområdet i 2020 er en treårig forsøksordning der 200 skolebibliotek er med. Her blir de bøkene som er skrevet for unge lesere kjøpt inn og distribuert til et utvalg skolebibliotek. Gjennom forsøksordningen får barn og ungdom tilgang til en stor bredde titler innenfor skjønnlitteratur, sakprosa og tegneserier. Prosjektet vil kunne gi kunnskap om hva et økt tilfang av nye titler i skolebiblioteket kan bety for unges lesning.

Gjennomgang av innkjøpsordningene

Det har gjennom flere år vært en sterk økning i antall påmeldinger av skjønnlitteratur for voksne til Kulturfondets innkjøpsordning, en økning som fortsatte også i 2020. I løpet av året ble det gjennomført en rekke kortsiktige tiltak for å bevare automatikken i ordningen innenfor budsjettammen, blant annet ble det kutt i utbetalinger både til forlag og forfattere. I tillegg pågikk arbeidet med større endringer for innkjøpsordningene for skjønnlitteratur gjeldende fra 2021. Endringene i retningslinjer som ble vedtatt av rådet på tampen av året, bygger på omfattende dialog og samarbeid med de relevante organisasjonene på litteraturfeltet. Rapporten *Logikker i strid* (Høgskulen i Volda), en utredning av Kulturfondets virkemidler på litteraturfeltet, var et viktig bidrag i diskusjonen forut for endringene. Rapporten som er bestilt av rådet og ble lansert høsten 2020, har også bidratt til offentlig interesse og debatt om innkjøpsordningene (les mer om rapporten under Forskning og utredning).

Gjennom året har det også vært diskusjoner i media om kvalitetsforståelser i barnelitteraturen og om forhold rundt den lave innkjøpsprosenten på innkjøpsordningen for sakprosa for voksne. I stor grad skyldes den lave prosenten et økende antall påmeldinger av kvalitativt sterke titler på denne ordningen. Diskusjonene i offentligheten viser innkjøpsordningenes betydning for forfattere, forlag og lesere, og er viktige for utviklingen av ordningene.

Stimulerer til mangfold

Kulturfondet bidrar også til et større mangfold i litteratur på norsk gjennom tilskuddsordningene for litteraturprosjekt og litteraturproduksjon. Med tilskudd til oversettelser fra en bredde av verdens land og språk, muliggjøres oversettelsesprosjekter som ellers ville hatt vanskeligheter med å bli gjennomført. I 2020 ble det også gitt støtte til oversettelser fra samisk til norsk av tre litterære verk. I tillegg legger prosjekt- og produksjonsordningene til rette for at forlagene kan satse på bildebøker, tegneserier og sakprosa for barn og unge. Disse utgivelsene er ekstra kostnadskrevende, og en del er lite synlig i bokmarkedet. Rådet øremerker deler av tilskuddet til illustratører og tegneserieskapere, en gruppe uten normalkontrakter og få øremerkede stipend. Rådet ser at tilskuddene til sakprosa for barn og unge over tid har bidratt til at disse utgivelsene har økt i omfang og kvalitet.

Endringsvilje tross krise

Koronakrisen gjør seg også gjeldende i tilskuddsordningen for litteraturformidling. Søkere og tilskuddsmottakere har vist stor vilje og evne til å tilpasse seg de varierende rammevilkårene og istedenfor å avlyse planlagte arrangementer, er de aller fleste formidlingstiltakene gjennomført, om enn utsatt og i noe endret form. En rekke formidlingsprosjekter er gjort om fra fysiske til digitale, noe som potensielt treffer flere publikummere, og som samtidig aktualiserer problemstillinger rundt honorarer til medvirkende. Midlene som ble bevilget gjennom regjeringens stimuleringsordning for kulturlivet har ført til at flere prosjekter er støttet og flere bøker er kjøpt inn.

Rådet følger også med på den digitale utviklingen, som skjer i litteraturfeltet. Strømming av litteratur er i vekst. Det bidrar til å gjøre litteraturen tilgjengelig for flere, samtidig som forfatterinntekter og etablerte spilleregler i feltet utfordres. Godt redaksjonelt arbeid er viktig for å sikre kvalitet i det som utgis, noe som kan utfordres når det er enklere å utgi bøker selv. Rådet følger utviklingen tett for å eventuelt tilpasse aktuelle tilskuddsordninger.

Scenekunst

Rådet forvalter de mest sentrale tilskuddsordningene for det frie scenekunstheltet i Norge. Ordningene bidrar til at scenekunst på høyt kunstnerisk nivå utvikles og skapes, sikrer rekruttering av nye arrangører og styrker infrastrukturen for visning av scenekunst rundt om i landet.

Flere forprosjekter

Antall søknader til Kulturfondets forprosjektordning for scenekunst i 2020 er betydelig høyere enn i 2019. Spesielt i årets to siste søknadsrunder kom det inn markant flere søknader enn i foregående år. Dette må sees i sammenheng med den pågående koronapandemien. I en tid der scenekunstnere i stor grad er fratatt muligheten til å utøve sitt virke, er det naturlig at de planlegger forprosjekter av ulike slag som lar seg gjennomføre innenfor gjeldende smitteverntregler og restriksjoner. Et stort antall prosjekter løfter problemstillinger knyttet til mangfold, identitet, utenforskap og kjønn. Flere av disse gjelder førstegangssøkere med flerkulturell bakgrunn.

Fri scenekunst i flere regioner

Mangfold preget også i vesentlig grad søknadene og tildelingene på ordningene for fri scenekunst - dans og teater i 2020, det gjelder både kunstnerisk, kulturelt, tematisk og geografisk mangfold. En stor del av tilskuddene gikk til kunstnere og kompanier som virker i regionene. Forankringen og nærheten til det miljøet scenekunstprosjektet skal skapes i, er ofte en styrke i det kunstneriske prosjektet. Tildelingene bidrar til å bygge opp solide produksjonsmiljøer utenfor hovedstaden, noe rådet er opptatt av å bidra med.

Kunstnerskapsordningen

Fem nye tilskuddsmottakere kom inn på ordningen fri scenekunst – kunstnerskap i 2020. Til sammen mottar 18 scenekunstgrupper tilskudd fra denne ordningen. Det gis tilskudd i inntil fem år av gangen, noe som gir scenekunstgruppene langsiktighet og forutsigbarhet i utviklingen av deres kunstneriske virksomhet.

Ordningen er frem til 2023 i en overgangsperiode mellom den tidligere basisfinansieringsstøtten, som ble avviklet i 2018 og den nåværende ordningen Fri scenekunst – kunstnerskap. De kompaniene som tidligere fikk tilskudd fra basisordningen, beholder de flerårige tilskuddene det er gitt tilsagn om (til og med 2023). Deretter må de søke på nytt til kunstnerskapsordningen, med de gjeldende retningslinjene for denne ordningen. I 2020 gjaldt dette tre kompanier.

Formidling av scenekunst

Det er i alt 25 arrangører over hele landet som mottok tilskudd over arrangørstøtteordningen på scenekunst i 2020, både festivaler og helårsarrangører. I 2020 kom det to nye arrangører inn på ordningen. Arrangørene, som er spredt over hele landet, sikrer at scenekunst når ut til et stort publikum.

Søknadstilfanget til formidlingsordningen/gjestespill har siden utbruddet av koronapandemien i mars 2020 vært betydelig lavere enn ved tidligere behandlingsrunder. Dette har sammenheng med de begrensningene som den

» Jungelen er andre del av Tigerstadsteatret og Oslo Nye Teaters satsing Teater til ungdommen. Forestillingen er laget særlig med tanke på smittevern og den pågående korona-situasjonen. Trikkehallen i Oslo ble bygget om til en tropisk jungel og i løpet av forestillingen avdekkes det hva som skjer med Oslo etter klimasammenbrudd og britisk invasjon. Oppsetningen fikk tilskudd fra Kulturfondets koronaordning i 2020. Foto: Lars Opstad / Oslo Nye Teater

pågående koronapandemien har fått for formidling av scenekunst nasjonalt og internasjonalt.

I 2020 fikk Telemarksforskning i oppdrag å lage en utredning om formidling av fri scenekunst. Utredningen skal ferdigstilles våren 2021 og skal belyse estetiske og strukturelle sider ved visning av fri scenekunst og gi innsikt i praksiser, tenkemåter og erfaringer til så vel scenekunstnere som arrangører og arenaer.

Avlysninger og utsettelser

Årets koronaepidemi har forårsaket mange avlysninger og utsettelser i scenekunstheltet. Det resulterte i at inntekter både for scenekunstnere, visningssteder, produksjons- og støtteapparat ble borte, og dermed også vederlagsinntekter til opphavere. Fra søknadsfristen i september 2020, oppfordret rådet tilskuddsmottakere til å søke tilleggsbevilgninger til prosjekter som var satt i gang og der utgiftene var begynt å løpe og prosjektene måtte utsettes. I første omgang gjaldt dette prosjektordningene på fri scenekunst og formidlingsordningen/gjestespill. Rådet har utvidet oppfordringen til også å gjelde ordningene fri scenekunst - kunstnerskapstøtte og scenekunstfaglige tiltak og publikasjoner.

Musikk

Norsk kulturfonds tilskuddordninger for musikk stimulerer til produksjon, formidling og utvikling i det frie profesjonelle musikklivet utenfor de store musikk institusjonene.

Fremme produksjon og formidling av ulike kunst og kulturuttrykk

I 2020 har rådet lagt spesielt vekt på at ny musikk og musikkproduksjoner skal få profesjonell og gjennomarbeidet konsertproduksjon og at musikkproduksjoner

» Aulaserien er en ny satsning med faste konserter i Universitetets aula i Oslo og på Ramme gård i Hvitsten, hver siste lørdag og søndag i måneden. Det er gitt tilskudd til en digital plattform som skal målrettes mot nye publikumsgrupper og vil muliggjøre at satsningen blir tilgjengelig for flere og yngre publikummere. Her fra konsert med Eldbjørg Hemsing, Sandra Lied Haga, Sveinung Bjelland og Thormod Rønning Kvam i Universitetets aula.4. Foto: Hilde Crone Leinebø.

og musikere og artisters konsertprogram kan gjenbrukes mer. Med gode formidlingsplaner, er det et mål at musikken skal få verdi for et større og mer variert publikum.

Utvikle kunst- og kulturfeltet

Det er i 2020 gjort et arbeid med retningslinjene for flere av tilskuddsordningene for å legge til rette for nye kunstnerpraksiser. Rådet ser en utvikling i retning av at komponister og utøvere i større grad samarbeider om verk og det å skape musikk, og mer musikk blir til gjennom samspillsprosesser og samarbeid med låtskrivere, produsenter, studioproduksjon, og i samarbeid på tvers av kunsthøgskolefag.

Samspeillet mellom tilskuddsordninger, støtteapparat og infrastruktur i feltet stimulerer til nyskaping og nyetablering. Med et økende mangfold, høyere kvalitet, og bredere musikk- og bransjeutdanning og spesialiseringer i det frie musikklivet, bidrar tilskuddene fra Kulturfondet til utvikling av profesjonalisering av produksjonsforhold og kunstnerøkonomi.

I 2020 har rådet lagt økt vekt på å imøtekomme faste musikkgrupper, ensembler, arrangører og festivalers behov for langsiktighet og kunstnerisk utvikling over tid gjennom årlige eller flerårige bevilgninger. Det har også vært et mål å gi nye kunstneriske virksomheter og stemmer adgang til det profesjonelle musikkfeltet, og å gi tilskudd til nye arrangører og festivaler for å gi tilbud til et bredere publikum.

Kunnskapsproduksjon

Rådet har bevilget midler til forskningsprogrammet, *Skapende praksiser i musikk*, som skal stimulere til forskning om hvordan, og innenfor hvilke kontekster, musikk i dag komponeres, skapes og produseres. Forskningsresultatene skal anvendes i rådets utvikling av tilskuddsordningene for musikk, og vil også bli viktige kunnskapsreferanser i musikkfeltet. Forskningsmidler blir lyst ut i 2021.

I 2020 er det utviklet en egen årsmelding for arbeidet med musikk i Kulturfondet 2019 med statistikk, analyse og vurderinger av betydningen av virkemidlene i kulturfondet. Ny oppsummering for 2020 skal publiseres i 2021 og brukes overfor musikkfeltet og kulturforvaltning, samt skape større offentlighet og gi større gjennomslagskraft om rådets praksis og forvaltning på musikkfeltet.

Stimulere til profesjonelt kunstnerisk virke

For å bidra til profesjonell standard og at det skal være attraktivt å produsere i feltet, tilstreber utvalgene å gi tilskudd som er høye nok til at kunstnere får profesjonelle honorar og til at prosjektene kan gjennomføres profesjonelt med de ambisjonene søker beskriver.

Produksjon og formidling gjennom koronakrisen

Konsertformidling av musikk ble sterkt redusert etter 12. mars, og konsertarrangører og festivaler måtte avlyse. Oppdragsinntekter for musikere, artister, band, ensembler, produksjons- og støtteapparat ble borte, og dermed også vederlagsinntekter til opphavere. Rådet gjorde raskt flere tilpasninger i tilskuddsordningene for å sikre at tilskuddsmottakere kunne fortsette å produsere og formidle under begrensningene.

Det ble lagt til rette for at kunstnerne skulle få beholde sine tilskudd ved å gi stort rom for utsettelse og alternativ bruk av gitte tilskudd innenfor ordningenes formål. Ordningene ble også midlertidig tilpasset til produksjon og formidling under nye vilkår.

For skapende og utøvende kunstnere ble det gitt anledning til å søke om produksjon av verk, materialutvikling, og utvikling av konsertproduksjoner. For arrangører ble det gitt mulighet for å søke om tilpasning av konsertvirksomhet til smittevern, lavere publikumstall, digital formidling, med mer. Krisen og tilpasningen av ordningene har ført til kraftig økende søknadstall for tilskuddsordningene for bestillingsverk og produksjonsstøtte for musikk og for musiker- og ensemblestøtten.

Kulturvern

Under fagområdet Kulturvern skal rådet stimulere til prosjektbasert arbeid med bevaring, dokumentasjon og formidling av kulturarv i Norge. I Kulturfondet forvalter rådet de to tilskuddsordningene prosjektstøtte kulturvern og faglitteratur kulturvern.

Nye stemmer og nær fortid

Rådet har i 2020 prioritert å gi tilskudd til prosjekter hvor nye stemmer kommer til orde. Tiltakene innebærer dokumentasjon og formidling av kulturelt mangfold i Norge, herunder uttrykk relatert til samisk kulturarv og historie, nasjonale minoriteter og nyere innvandrere. Det har videre vært et mål å stimulere til tiltak hvor barn og unge er målgruppe. Rådet ser en økning i tiltak hvor barn viderefører kulturarv gjennom deltakelse, utforskning og bruk, og disse prosjektene er blitt spesielt prioritert. Også på kulturvernfeltet speiles rådets satsninger på kultur i endring i samtid og nær fortid. Rådet bevilger midler til stadig flere dokumentasjons- og formidlingsprosjekter knyttet til endringer i kultur, levesett og selvforståelse i det moderne Norge.

» I Holtålem i Trøndelag finnes det steinblokker som gir en metallisk eller klokkeliknende lyd når de blir slått på med mindre steiner. Dette prosjektet som har fått støtte fra Kulturvernansetningen, går ut på å registrere norske klokkesteiner og tradisjoner om dem, og publisere materialet på en egen nettside – som en dokumentasjon av en utforsket natur- og kulturarv. Foto: Gjermund Kolltveit.

Kartlegging av det frie kulturvernet

Telemarksforskning har på oppdrag fra Kulturrådet i 2020 hatt i oppgave å kartlegge aktiviteter, aktører og selvforståelser i det frivillige kulturvernet. Utredningen har også kartlagt foreliggende forskning og gir innspill til perspektiver og problemstillinger for framtidig forskningsinnsats som vil gi et viktig grunnlag for rådets framtidige forvaltning av fondets avsetning til kulturvern.

Tverrgående og tverrfaglige tilskuddsordninger

I 2020 omfattet de tverrgående tilskuddsordningene i Kulturfondet ARENA – tilskuddsordning for bygg og infrastruktur, Gjesteoppholdsstøtte for arenaer, Tverrfaglige tiltak og Aspirantordningen. Samlet bidrar ordningene vesentlig til å oppfylle rådets strategiske satsinger ved å stimulere tverrfaglige praksiser, styrke mangfold og motvirke strukturell diskriminering i kunst- og kulturrelaterte yrker, og ved å sikre at befolkningen har tilgang til kvalitativt gode, framtidsrettede og levende kulturarenaer over hele landet.

Kompetanseheving og nyetableringer

De tverrgående ordningene støtter opp om kompetanseheving og programutvikling i kulturarenaene. Samtidig bidrar de til både etablering og langsiktig drift av arenaer for nye uttrykksformer, nye organisatoriske strukturer, tverrkunstnerisk praksis og tverrfaglig samarbeid.

Behov for nye og digitale løsninger

ARENA er en av få nasjonale tilskuddsordninger der det frie kunst- og kulturfeltet kan søke tilskudd til bygg og infrastruktur. Ordningen er en viktig finansieringskilde for profesjonelle aktører i kunstfeltet, men også for fylker, kommuner, kulturhus, bibliotek og frivillige organisasjoner. Ordningen stimulerer også til god ressursutnyttelse, samt stedstilpassede og bærekraftige løsninger når det gjelder arkitektur, teknikk og organisering. I 2020 har koronapandemien preget situasjonen for kulturarenaene kraftig. Smittevernreglene har skapt et behov for nye arkitektoniske løsninger og nye typer digitale og fysiske plattformer for produksjon og formidling av kunst. Det har vært en klar økning i søknader om tilskudd til plattformer for digital formidling.

Stadig flere søknader

I 2020, har det vært en vesentlig økning i søknadstilfanget på alle de tverrgående tilskuddsordningene. Dette vises blant annet i en økende mengde relevante og solide søknader om aspirantstipender, og en vesentlig økning i antall søknader fra aktører som ikke tidligere har søkt tilskudd fra Kulturfondet. Rådet ser også en tendens til flere søknader om innovative og nyskapende prosjekter som gjennom utforskning og forsøksvirksomhet bidrar til å skyve eksisterende praksiser og metodikk i nye retninger.

Ny kunnskap og tverrsektorielle perspektiver

Rådet har de siste årene registrert at tverrfaglige praksiser styrkes og videreutvikles i sektoren. Flere tverrfaglige prosjekter, der aktører i kunst- og kulturfeltet samarbeider med sektorer og samfunnsområder utenfor kunstfeltet, bidrar til

» Atelier NOUA er en kunstnerdriven arena for foto som samtidskunst i Bodø sentrum. De har fått tilskudd til oppgradering av lokalene for å gi publikum bedre opplevelser og gi et løft i den lokale kunstscenen gjennom et nytt og skreddersydd, innovativt system for visning av kunst og utstillinger. Foto: Marta Anna Løvberg.

utvikling av ny kunnskap og nye perspektiver både til kunstfeltet og samfunnet for øvrig. Tilskuddsordningen tverrfaglige tiltak har en sentral rolle i å stimulere disse prosjektene. Omfanget av solide og interessante tverrfaglige og flerkunstneriske arenaer spredt over hele landet har også økt kraftig de siste årene.

Ordningene samvirker

Rådet ser også at de tverrgående ordningene kan bidra til å løfte arenaer betydelig. Det finnes flere eksempler på at de tverrgående ordningene samlet har bidratt til å utvikle kulturarenaer, ved at det parallelt er gitt støtte til både etablering eller oppgradering av infrastruktur (lokaler, produksjons- og formidlingsutstyr), arenutviklingstilskudd til organisatorisk og administrativ utvikling og tilskudd til gjesteopphold som utvikler programmerings- og visningskompetanse. Flere av ordningene har også mulighet for å gi flerårige tilskudd, som gir gode rammebetingelser for langsiktig endring og utvikling i sektoren.

Driftstøtte

Kulturfondets driftsstøtteordning bidrar til stabilitet og utvikling for viktige formidlingsarenaer for kunst og kultur. Ordningen sikrer også forutsigbar drift for nasjonale og regionale kompetansemiljøer og organisasjoner for ulike sjangre, uttrykksformer og kunnskapsfelt.

Utflytting og nedlegging

Driftsstøtteordningen ble evaluert internt i 2019. Gjennom 2020 har rådet arbeidet med problemstillinger som evalueringen pekte på, blant annet forholdet mellom driftsstøtten og andre virksomhetsordninger i Kulturfondet. Hvordan tverrfaglige

perspektiver kan ivretas best mulig og hva som er mest hensiktsmessig tilhørighet for medlems- og interesseorganisasjoner. Rådet ba i sin budsjettøknad til Kulturdepartementet om utflytting av en rekke medlemsorganisasjoner, fra 2021. Resultatet i statsbudsjettet for 2021 ble at disse, men også en rekke andre langsiktige virksomhetstilskudd ble flyttet ut av fondet. Rådet var gjennom høsten i dialog med Kulturdepartementet for å sikre at blant annet rådets systematiske og langsiktige arbeid for å styrke infrastrukturen på det visuelle kunstfeltet fortsatt skal bli ivaretatt. I endelig vedtak ble antall tiltak flyttet ut av fondet justert slik at det totale antallet ble færre enn foreslått. Til sammen er 51 tiltak på ordningen flyttet over til andre poster på statsbudsjettet. Dette gir er langt flere tiltak enn det rådet ønsket, og innebærer en endret sammensetning av Kulturfondets portefølje. Rådet vil i tiden som kommer følge nøye med på konsekvensene av flyttingene.

Som en følge av evaluering av ordningen i 2019 og postflyttingene vedtok rådet i desember 2020 å avvikle driftsstøtteordningen, med virkning fra 2022. De langsiktige virksomhetstilskuddene som er igjen i fondet skal fra 2022 tildeles fra ulike andre tilskuddsordninger. Rådet ønsker fortsatt å sikre stabilitet, langsiktighet og forutsigbarhet for virksomheter i kunst- og kunstfeltet, men vil heretter gjøre dette gjennom andre ordninger i Kulturfondet, som arrangørordningene.

I tiden fremover vil rådet arbeide for å finne gode modeller som både gir langsiktighet og dynamisk utvikling i det frie feltet, og som gir både små og store aktører nødvendig forutsigbarhet. Blant annet ser rådet et fortsatt etterslep når det gjelder å styrke infrastruktur, særlig innen tverrfaglig virksomhet og visuell kunst. Rådet vil sørge for å ha god dialog med departementet om posttilhørighet, forvaltningslogikk og dynamikk mellom kap 320 post 55, 74, 75 og kap 325 post 78 i årene framover.

Tidsskrift og kritikk

Kulturfondets tilskuddsordning Tidsskrift og kritikk ble etablert i 2020 som ledd i rådets satsing på kunst- og kulturkritikk og kunst som yrking. Rådet ser etter ordningens første virkeår at det særlig er behov for å styrke vilkårene for produksjon, distribusjon og formidling av kunst- og kulturtidsskriftene.

Ordningen har til formål å styrke og kvalitetssikre den offentlige yrings- og refleksjonskulturen. Ordningen skal stimulere til tenkning og diskusjon om kunst- og kulturpraksiser, fagforståelser og kulturpolitiske rammevilkår for kunstutøvelse. Det er i tillegg et mål å bidra til å fremme debatt og samtale om kunst og kultur i et demokratiperspektiv.

Tidsskriftene som kunnskapsmiljø

For å optimalisere forvaltningen av ordningen, er det i 2020 gjennomført undersøkelser med mål om å få kunnskap som kan øke ordningens treffsikkerhet og framtidige utvikling. I et raskt skiftende mediebilde og en offentlighetskultur som potensielt både svekker og fremmer frie ytringer og debatt, spiller kunst- og kulturtidsskriftene og kritikerne en avgjørende rolle som kunnskapsmiljøer og premissleverandører. Det er i 2020 tatt initiativ til en egen utlysning av midler for å fremme mangfold i tidsskriftene og kulturkritikken.

Digitalisering gir økt synlighet

Digitalisering av kulturtidsskriftene og kritikken åpner for flere lesere, mer aktualitet og økt offentlig interesse. Det offentlige rommet for debatt og drøfting av sentrale kultur- og samfunnsproblemer utvides også ved at flere tidsskrift og kritikere bruker ulike formidlingskanaler som podkast og strømmede paneldiskusjoner.

Forskning og utredning

FoU-avsetningen i Kulturfondet blir brukt til prosjekter som gir kunnskap om tendenser og saksforhold i samtidens kunst og kultur, og som bidrar til å utvikle begreper og kritisk refleksjon. Midler fra fondet blir brukt til evalueringer og utredninger som bidrar til å kvalitetssikre tilskuddsordningene.

Fellesskap og digitalisering

Hovedprioriteringene i 2020 var forskningsprogrammene «Kunst og sosiale fellesskap» og «Digital kultur, estetiske praksiser». «Kunst og sosiale fellesskap» er et samarbeid med Statens Kunstfond i Danmark. Det undersøker hvordan kunst virker innenfor og selv bidrar til å danne fellesskap. I 2020 ble det bestemt at forskningsprogrammet blir videreført i en fase to. «Digital kultur, estetiske praksiser» er samfinansiert med Kulturdepartementet og gir innsikt i hvordan digitalisering virker inn på produksjon, formidling og bruk av kunst og kultur. I 2020 ble det lyst ut midler til å forske på hvordan koronasituasjonen bidro til digitalisering i kunst og kultur.

Kvalitetssikrer og fornyer

Kulturrådets evalueringer og utredninger bidrar til å kvalitetssikre og fornye forvaltningen av egne tilskuddsordninger. I 2020 ble utredningen *Logikker i strid*. *Kulturrådets virkemidler på litteraturfeltet* utgitt i Kulturrådets fagfelleverderte

» *Logikker i strid*. Kulturrådets virkemidler på litteraturfeltet. Utredningen ser på Kulturrådets tilskuddsordninger for litteratur.

bokserie. Boka analyserer de logikker og interesser som virker i litteraturfeltet, og konkluderer med at innkjøpsordningen for litteratur er et særlig viktig litteraturpolitisk virkemiddel. I 2020 ble det også jobbet med et kunnskapsprosjekt som kartlegger aktiviteter, aktører og selvforståelser i det frivillige kulturvernet, og det ble satt i gang nye prosjekter knyttet blant annet til fri scenekunst og formidling og til fondets festivalordninger.

Produksjon og formidling av kunnskap

Kulturrådet har en sentral rolle i opparbeidelse, produksjon og formidling av kunnskap om kunst- og kultursektoren. Kulturrådet formidler kunnskapsprosjektene sine gjennom rapporter, bokutgivelser, nettpubliserings, seminarer og annen utadrettet virksomhet. FoU-virksomheten gir grunnlag for avgjørelser og setter preg på den offentlige samtalen om kunst og kultur. I 2020 ble Logikker i strid lansert på et fagseminar som ble strømmet, og som er tilgjengelig på nett. I tillegg ble boka Kunst som deling, delingens kunst lansert i juni 2020 med et digitalt lanseringsseminar. Forskningsprosjektet tar for seg endringer og samarbeid i samtidskunstfeltet.

Ekstraordinær koronautlysning

Da samfunnet stengte ned i mars 2020 ønsket rådet raskt å bidra til fortsatt aktivitet i kunst- og kulturfeltet, tross begrensninger og usikkerhet. Ved omdisponering av midler lyste rådet i begynnelsen av april ut 30 millioner kroner til prosjekter som forholdt seg til koronasituasjonen - ved å skape nytt innhold, tilpasse eksisterende innhold eller prøve ut nye arbeidsmåter og formidlingsgrep.

Interessen for ordningen var stor, og det kom inn omkring 1400 søknader fra

» Flekk er en én-til-én danseperformance skapt av Yaniv Cohen, som skal prøve å løfte humøret hos små barn (5-10 år) som har måttet feire bursdag uten venner på grunn av Covid-19. Samtidig gir prosjektet jobb til dansere som har stått uten arbeidsinntekt og uten mulighet til å nå publikum. Prosjektet har fått tilskudd fra Kulturfondets koronaordning. Foto: Marta Anna Løvberg.

både godt etablerte aktører og miljøer og fra kunstnere som ikke har søkt før. Mange prosjekter dreide seg om digitalisering, enten det var strømming av konserter og forestillinger, app-formidling av kunst og kulturarv eller digitale produksjonssamarbeid mellom kunstnere. En god del prosjekter fremmet fysiske kulturopplevelser med smittevern hensyn i form av bakgårdsarrangementer, konserter utendørs og guidede vandringer i naturen eller byrommet med innlagte kunstneriske opplevelser. Innholdsmessig gikk tema som ensomhet, utsatthet, solidaritet og relasjoner igjen. Koronasituasjonen ble også satt i sammenheng med pest og andre samfunnskriser i historien.

Midlene til rådighet var svært små i forhold til samlet søknadsbeløp. Gode prosjekter måtte avslås og mange fikk lavere beløp enn omsøkt. Ordningen bidro likevel til realisering av ideer og aktivitet, økt mangfold, etablering av nye tverrfaglige samarbeid og refleksjon om hva koronasituasjonen innebærer for mennesker og samfunn.

Høringssaker, innspill og rollen som rådgivende organ

Rådet har i tillegg til forvaltningen av Norsk kulturfond en rolle som rådgivende organ for Kulturdepartementet. Gjennom året er rådet i jevnlig dialog med departementet, som også orienterer rådet om arbeidet i departementet og deltar i deler av rådsmøtene. Rådet kommer med innspill og høringsuttalelser til meldinger som omfatter rådets virkeområde, samt til andre aktuelle saker eller endringer i politikken på kulturfeltet.

I 2020 har rådet kommet med tre hørings svar. I januar ble det levert høringsinnspill til «Forslag til lov om mediestøtte» og i februar ble det levert inn uttalelser til NOU 2019: 19 «Jenterom, gutterom og mulighetsrom», om likestillingsutfordringer barn og unge møter i/på ulike arenaer og til «Rapport om særfinansiering av utsatte humaniorafag», på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet.

Utover dette har rådgivningen i 2020 handlet om løpende å holde KUD informert om tendenser og erfaringer om koronakrisens påvirkning, kanskje særlig sett fra fagutvalgenes søknadsrunder. I tillegg har rådet hatt løpende dialog med Kulturdepartementet i budsjettprosessen for 2021, særlig i saken med overflytting av en rekke tiltak som lå i Kulturfondet, men som når er overflyttet andre poster. Se avsnittet om driftsstøtten.

Kulturrådets ærespris

Kulturrådets ærespris for 2020 ble tildelt Cliff Moustache, leder av Nordic Black Theatre. Æresprisen deles hvert år ut til noen som har gjort en innsats av vesentlig betydning for norsk kunst- og kulturliv. Æresprisen er på 600 000 kroner og en statuett av billedhugger Elena Engelsen. Prisenominasjonen er åpen, og i 2020 kom det inn 84 forslag på 50 ulike ærespriskandidater.

I rådets begrunnelse og rådsleder Lars Petter Hagens tale under prisoverrekkelsen heter det:

Cliff Moustache har gjort en stor innsats gjennom sitt kulturelle virke i Norge, og hele tiden hatt en egenartet kunstnerisk profil og en tydelig offentlig stemme. I arbeidet med Nordic Black Theatre og X-ray har han bidratt til nyskaping, nytenkning og utvikling i det norske scenekunstheltet. Samtidig har han rekruttert generasjoner av nye stemmer til norsk scenekunst, både til det frie feltet og til institusjonene. Hans kunstneriske virke henger tett sammen med hans unike arbeid med og for unge mennesker, og hans store engasjement både ved og utenfor teaterscenen. Cliff Moustache er et eksempel på enkeltmenneskers betydning for utviklingen av kunst og kulturfeltet. Han viser oss styrken i å ha flere kulturelle ståsteder og nødvendigheten av utveksling på tvers av kulturer. Han er en veiviser, en fornyer og en kontinuerlig inspirasjon.

☛ Cliff Moustache - vinner av Kulturrådets ærespris 2020. Foto: Daniel Øverland.

Som følge av koronasituasjonen i 2020, ble prisen overrakt uten publikum til stede. En film av prisoverrekkelsen og et intervju med Cliff Moustache er tilgjengelig på Kulturrådets nettsider: www.kulturradet.no/aeresprisen.

Årskonferansen 2020 - Sensur og selvsensur

I Norge står ytringsfriheten formelt sterkt, men mange i kultursektoren vet at det ikke er uproblematisk å ytre seg kunstnerisk. Provoserende og kontroversiell kunst har de siste årene blitt møtt med alt fra uthenging på sosiale medier til politietterforskning. Samtidig raser debattene i kulturlivet og akademien om trygge ytringsrom, scenenekt og strukturell rasisme, noe som legger et enda større press på debatten.

Kulturrådets årskonferanse 2020 hadde som mål å se på vilkårene for frie

kunstneriske ytringer, både i Norge og i andre land. Er det mulig å være fri og uavhengig kunstner i dagens debattklima? Risikerer vi at kunstnere sensurerer seg selv for å slippe trusler, mobbing og ubehag? Dette var blant spørsmålene rådet ønsket å se nærmere på under konferansen med tittel «*Sensur og selvsensur*».

Årskonferansen 2020 var planlagt gjennomført 24. november som et både fysisk og digitalt arrangement. Smitteverntiltak og sosial nedstengning av Oslo gjorde det umulig å gjennomføre konferansen som planlagt og den ble derfor avlyst. Temaet kunstnerisk ytringsfrihet og sensur er fulgt opp av Kulturrådet i etterkant blant annet gjennom videointervjuer med noen av dem som skulle bidratt i konferansen.

Fremtidsutsikter

Mer enn noe annet er det covid-19-pandemien som har preget kultursektoren og rådets arbeid med å forvalte Norsk kulturfond i 2020. Kultursektoren er blant de sektorene som har blitt hardest rammet av krisen. Kulturfondet har hatt en sentral rolle når det gjelder å sikre stabilitet og aktivitet i kultursektoren i krisen, og tilskudd fra fondet på alle fagområder vil i årene framover stå sentralt i arbeidet med gjenoppbygging og videreutvikling av sektoren.

En hardt rammet kultursektor

I lys av krisen har rådet fulgt nøye med på hvordan den har påvirket kunst- og kulturlivet. Først og fremst er kunstnere og utøvere hardt rammet økonomisk. Kulturinstitusjoner og arrangører er også rammet, samtidig som pandemien har gitt drivkraft til utprøving av nye former for digital samhandling og formidling. Digital formidling åpner for nye former for kunstneriske praksiser og kan ha en demokratiserende effekt fordi det muliggjør deltakelse uavhengig av geografisk tilhørighet. Samtidig ser rådet at digital formidling er kostnadskrevende og ofte innebærer usikre inntekter for kunstnere og utøvere. Rådet vil fortsette å følge med på hvordan krisen rammer kunstnere, utøvere, arrangører og institusjoner på de ulike kunstområdene.

Mangfold og kvalitet

I 2020 har rådet hatt mange gode diskusjoner om en av samtidens store utfordringer; målet om et mer mangfoldig kunst- og kulturliv. En del av diskusjonene har handlet om hvor viktig det er å føre løpende samtaler i råd og fagutvalg om hva kunstneriske og kulturfaglige kvaliteter er. Dette er ikke faste størrelser som kan måles. Kriteriene for kvalitet er stadig til forhandling og må ses i forhold til ulike kontekster. Rådet tar samtidig på alvor at mange føler seg fremmed i møte med kunst. Rådet vil framover arbeide aktivt for å motvirke strukturelle hindringer for økt mangfold og gi rom for at flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser kan styrkes gjennom tilskudd fra Kulturfondets ordninger.

Kulturfondet under press

Kulturfondet bidrar gjennom tilskudd til prosjekter og tiltak på samtlige kunstområder til at kunstneriske ytringer skapes og blir en del av den offentlige samtalen. Det er samtidig et faktum at året 2020 ble avsluttet med at Stortinget vedtok et kutt i Kulturfondet på 10. mill. kroner for 2021. De langsiktige vilkårene for Kulturfondet og de frie og uavhengige kunst- og kulturprosjektene er med andre ord under press. Rådet vil forsvare det kunst- og kulturfaglige perspektivet i møte med andre interesser og ser det som nødvendig å arbeide for at fondet styrkes og at Kulturfondets oppdrag og betydning i samfunnet og kunst- og kulturlivet tydeliggjøres.